VI 135.

EEN WOORD

OVER

DE VEREENIGING VAN HET LEGER

IN NEDERLAND,

MET DAT IN NEDERLANDSCH-INDIË.

DOOR

C. P. A. Baron DE SALIS,

Ridder van de Militaire Willemsorde, 4de klasse.

Gepensionneerd Luitenant-Kolonel van het Leger in Nederlandsch-Indië.

'SGRAVENHAGE,

VAN STOCKUM.

1859.

LEMBAGA KEBUDAJAAN
INDONESIA

VI - 74

BAT. GENOOTSCHAP VAN K. EN W.

17 hal

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

DT 135

DE VEREENIGING VAN HET LEGER

IN NEDERLAND,

MET DAT IN NEDERLANDSCH-INDIË.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI - 74: -

EEN WOORD

OVER

DE VEREENIGING VAN HET LEGER

IN

NEDERLAND,

MET DAT IN

NEDERLANDSCH-INDIË.

DOOR

C. P. A. Baron DE SALIS,

Ridder van de Militaire Willemsorde, 4de klasse.

Gepensionneerd Luitenant-Kolonel van het Leger in Nederlandsch Oost-Indië.

'SGRAVENHAGE,

W. P. VAN STOCKUM.

1859.

BAT. GENOOTSCHAP VAN KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.

Tanggal : 30-06-2010
Nomor Induk : 606
BIB - ID : 0010-29661160
ITEM - ID : 0109052116
Asal : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Op bladz. 161 van de brochure: „*Nederland en het Leger, wat het is, en wat het wezen kan,*" uitgegeven te Tiel, bij H. C. A. Campagne, 1859, wijdt de schrijver eenige bladz. (10 van de 181) aan de Indische Militaire belangen.

Wij zeggen den schrijver dank voor de belangstelling, ons daarin betoond, en vinden in die weinige regels aanleiding, om ook ons gevoelen ten aanzien van het Krijgswezen in ons Vaderland te doen kennen.

Men verwachte van ons geen uitgewerkt en veelomvattend vertoog, noch van hetgeen is, noch van hetgeen wezen moet, of wezen kan, maar alleenlijk eenige voorslagen, waarvan, volgens onze innige overtuiging, de toepassing even mogelijk, als het nut zeker is. Wij doen zulks met des te meer vertrouwen, daar wij de overtuiging hebben, dat men eenmaal tot de verwezenlijking van die maatregelen zal moeten komen.

Wij stellen tevens deze regels neder, aangespoord door de overtuiging, dat elke poging, om hetgeen wat wenschelijk is te helpen tot stand brengen, pligt is.

De menigte geschriften over den staat, waarin zich de Nederlandsche Legers bevinden, zoo in het Vaderland als in de Indiën, welke allen eene min of meer afkeurende strekking hebben, en zulks met voorbijzien van het bestaande goede, zonder eenige zakelijke aanwijzing van

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

maatregelen, om hetgeen verkeerd is, of verkeerd werkt, te verbeteren of te wijzigen, geeft ons hoofdzakelijk aanleiding tot dit ons vertoog.

Verre zij van ons de bedoeling, om, wie het ook zij, in deze regelen te beoordeelen, te laken of te prijzen. Wij gevoelen ons daartoe niet geroepen, en verklaren dan ook, dat daar, waar wij in de noodzakelijkheid mogten komen, feiten aan te voeren, tot staving van ons gevoelen, of tot ontwikkeling onzer denkbeelden, wij ons alleen tot de feiten zelve bepalen, zonder af te dalen tot de personen die daarbij betrokken mogten zijn.

Voorzeker zal de brochure van „*L'homme Gris*," op elk lezer, zoo militair als burger, van welken stand ook, een diepen indruk maken. Ongelukkiglijk is het algemeen gevoelen, dat hetgeen in de brochure voorkomt, grootendeels maar al te waar is. Ook is het gevoel of vermoeden zelfs, bij den staat van zaken, waarin de Nederlandsche Legers zich bevinden, onmagtig te zijn, het Vaderland en onze rijke Koloniën te verdedigen, smartvol en onverdragelijk voor elk, wien de eer en bloei van het Vaderland ter harte gaat. Mogt men aan dien toestand twijfelen, zoo leze men de veelvuldige geschriften, die over die onderwerpen handelen. En bijaldien sommige getuigen van overdrijving, en niet zelden, van baatzuchtige nevenbelangen, zoo blijft er altijd genoeg over, om zich over de toekomst bezorgd te maken.

Wij zullen de brochure in de ontwikkeling en in de beschouwing der daarin vermelde feiten niet volgen. Ontegenzeggelijk echter verdient de schrijver, wie hij zij, hoogen lof, dat hij eenen staat van zaken uitvoerig heeft blootgelegd, zoo hoogst nadeelig en gevaarvol voor Nederland en Nederlandsch-Indië.

De schrijver toont, het belangrijk onderwerp volkomen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

te kennen, en men heeft ons meermalen betoogd, dat de materiële gebreken, die door hem worden opgesomd, ongelukkig geene inbeeldingen zijn. Velen zijn er nogtans in het Vaderland, zoo onder de aanzienlijke en hooggeplaatste personen, als onder de menigte, die dergelijken toestand niet vermoeden, of wat nog erger is, welke dien willens en wetens ontkennen: maar juist daarom is het van te meer gewigt, dat aan geheel Nederland bekend worde, hoe hagchelijk het gesteld is met den toestand van 's Lands dierbaarste belangen, de vrijheid van den bodem, en het behoud van de bronnen onzer welvaart.

Wij zouden het onjuist achten, wanneer men daarvoor uitsluitend de handelwijze van personen in den jongsten tijd aansprakelijk zou willen stellen. Veel mag die daartoe hebben bijgedragen, welligt maar al te veel; maar nog meer heeft de zamenloop der omstandigheden, en hoofdzakelijk heeft de verwaarloozing van den reeds zoo zwak gevoelden militairen geest der Nederlandsche natie, daarop noodlottigen invloed gehad. Dat de Nederlandsche natie geene geneigdheid voor den militairen stand gevoelt, is te over bekend. Bestond daarvoor belangstelling; werd de poëtische zijde van dien stand meer algemeen gevoeld, zoodat de natie daarvan doordrongen was, dan zou men onmogelijk eene aaneenschakeling van maatregelen hebben zien tot stand komen, waardoor het heil des Vaderlands en de welvaart van de geheele bevolking in de waagschaal worden gesteld.

Men versta ons wel: wanneer wij zeggen, dat de Nederlandsche natie geene geneigdheid voor den militairen stand gevoelt, is het niet de bedoeling te beweren, dat de Nederlander geen goed militair kan zijn, dat het hem aan die hoedanigheden ontbreekt, welke daarvoor onmisbaar zijn. Verre van daar, de geschiedenis van eeuwen her bewijst het tegendeel. De Nederlander, eenmaal geëinregimenteerd en bij voortduring

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

in dienst blijvende, kan met elk uitlandsch militair, van welke natie ook, gelijk staan. Ten tijde van het eerste Fransche Keizerrijk, toen Nederland de vruchten genoot van de mannen van 3 en 95; toen Nederland eerst een Koningrijk onder een vreemdeling en later eene Fransche provincie was geworden, toen leverde het regementen op, die met de uitstekendste van het Keizerrijk konden wedijveren. Het ligt dus niet aan den landaard; en het gebrek aan besef, dat de militaire stand in elken Staat den eersten rang behoort in te nemen (want op hem berust de onschendbaarheid van het grondgebied, zoowel als de eer der natie); dat gebrek moet elders gezocht worden, dan in de ongeschiktheid van den Nederlander voor den krijgsmansstand.

Het opsporen van die oorzaken is de bedoeling van ons pogen.

Volkomen waar is de stelling op bladz. 179 van het reeds meermalen aangehaald geschrift: „dat de militair, „wanneer het gevaar geweken is, met ondank behandeld „wordt," en wanneer de angst eenigermate verdwenen is, de bewering: „er zijn geen militairen noodig," al spoedig veld wint. Als zeker is aan te nemen, dat ter naauwernood de geprangde borst een weinig ruimer ademen kan, of de eerste kreet is: *bezuinigen.* — Bezuinigen hier, bezuinigen daar, en zoo doortastend, dat soms niet eens voor eenen betamelijken terugkeer gezorgd wordt, voor de zonen des Vaderlands, die op de roepstem van hunnen Vorst hunne haardsteden vrijwillig verlieten tot verdediging van den bodem en handhaving van Neêrlands eer.

Bij het uitrukken, wanneer de rijke burgers, kooplieden, fabrikanten, renteniers, het tallooze heir van justitiemannen, regters, advocaten, en wat dies meer is, van angst voor hunne bezittingen het hoofd laten hangen, dan heeft men voor den braven militair alles veil; niets is dan te goed voor

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

den officier en den soldaat, en elkeen wedijvert om hem het leven aangenaam te maken. Hij gaat immers vechten en zijn leven wagen, opdat wij onze bezittingen mogen behouden in veiligheid en rust. Die goede soldaat, wat is hij lief met de kinderen! Zoo netjes: wat blinken die knoopen! wat is die sabel fraai! — Het scheelt niet veel of bij de beste plaats aan tafel, naast mevrouw en de dochter, geeft men hem straks het beste bed, en alles wat hem verder aangenaam kan zijn.

Ja, bij het uitrukken heeft de krijgsman het in Nederland goed onderweg; doch bij den wederkeer, wanneer hij vermoeid, soms ook wel verminkt huiswaarts trekt, of bij gewone garnizoensverandering, dan ziet het er geheel anders uit. Dan is er geene plaats in de rijkemanswoning voor den officier. Daarvoor betaalt men drie gulden inkwartiering en laat hem in de eene of andere herberg verplegen. Voor de ondergeschikte militairen is het Passantehuis, of de kazerne, die hem wacht, goed genoeg. Wie zou zoo'n gemeen soldaat in huis willen hebben? „Ze maken alles vuil, en wie weet „wat hij nog achter laat."

Zoo is het en niet anders. Wanneer wij dit verschijnsel gade slaan en toch zeker zijn, dat het den Nederlander niet aan militaire hoedanigheden ontbreekt, en dat zelfs onder de jeugd lust voor den krijgsmansstand gevonden wordt, dan mag men met eenig vertrouwen de gevolgtrekking maken, dat, aangezien de natie telkens, wanneer de nood dringt, het nut van de aanwezigheid der militaire magt erkent, die erkentenis voort zal blijven bestaan, wanneer zij den werkkring dier magt bestendig voor oogen houdt en gevoelt.

Het positivismus van den Nederlander en vooral van den Hollander wikt en weegt elke instelling naar het nut (dat wil zeggen, naar het voordeel) dat hem er door wordt aangebragt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

En welk nut heeft men van het Leger in Nederland in vredestijd? Immers geen? Het is dan ook reeds veel, indien men gevoelt, dat men bij onvoorziene gebeurtenissen geen Leger improviseert, en dus, om in tijd van nood behoorlijk gedekt te zijn, voortdurend een Leger hebben moet.

Voor den krijgsman van beroep lijdt dit geen twijfel; den oningewijde valt het moeijelijk zich daarvan te overtuigen, en des te moeijelijker naarmate dat er meer geld benoodigd is. Het voortdurend uitgeven van geld, waarvan men geene resultaten ziet; waarvan men het nut niet beseffen kan, omdat men niet over de behoefte en de zamenstelling van een goed Leger oordeelen kan, zonder lange jaren tot den militairen stand behoort te hebben, is iets onverdragelijks, en als het ware de steen des aanstoots, die weggeruimd moet worden.

Geld uitgeven zonder eenig resultaat te zien, of waarvan men andere resultaten ziet, dan men verwacht had; om het even of men daartoe reden had of niet, heeft aanleiding gegeven tot knibbelarij, Men is daarmede allengs zoover gegaan, dat het onmogelijk wordt voor de toegestane sommen behoorlijke Legers te hebben. De rust waarin Europa verkeerde heeft het mogelijk gemaakt, dat men zich in ons land met de toegestane sommen vergenoegde, en ook ten aanzien van het krijgswezen de tering zoo wat naar de nering zette, tot groot nadeel van de deugdelijkheid des Legers. Er hebben zich wel voortdurend stemmen van afkeuring doen hooren, maar wat mogt dat baten? Het Vaderland genoot immers eene gezegende rust, en — dank zijne Koloniën — een voorbeeldeloozen voorspoed. Nu echter die rust eenigermate gestoord is en de toekomst zich duister voordoet, zoo in Nederland als in onze koloniale bezittingen; terwijl een geschrift als dat van *L'homme Gris* den staat van zaken in Nederland en andere geschriften dien in Indië doen kennen, wordt men onaangenaam uit zijne zekerheid gewekt en zien

PERPUSTAKAAN NASIONAL
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

sommigen met verbazing voor het eerst den werkelijken toestand van zaken [1]). Wij zeggen sommigen, omdat een aanzienlijk aantal Nederlanders niet het minste geloof hecht aan de moeijelijkheden, die zich in Indië zouden kunnen opdoen. Wij onthouden ons van hier over het min of meer dreigend aanzien der zaken in Indië uit te wijden, daar dit niet tot ons onderwerp behoort, maar doen alleen opmerken, dat het besef der mogelijkheid van een naderend gevaar terstond het oog doet vestigen op het Leger, en het bewustzijn te voorschijn roept, hoe noodzakelijk dat worden kan.

Gaarne zouden nu de bewerkers van de treurige gesteldheid onzer Legers, hier en in Indië, de schuld van zich afwerpen, en die aan hunne tegenstanders toeschrijven. Elk voor zich neme daarvan zijn deel. Laat ons hopen, dat, en Ministers en Staten-Generaal, en elk die geroepen is zijne stem uit te brengen, doordrongen moge zijn van de noodzakelijkheid, om maatregelen te nemen, waardoor men tot een beter stelsel bij het krijgswezen geraken kan. Daartoe wordt niet alleen meer geld, maar ook de wijziging van instellingen vereischt, die belemmerend zijn voor de ontwikkeling van den militairen geest. Wat die geest is en wat die geest vordert, gevoelt de soldaat alleen.

Als schutter en vrijwilliger, al is men ook een geruimen tijd (zooals het heet) uitgetrokken, en met het staande Leger te velde geweest, leert men het niet. Een schutter blijft een schutter, en schutter en vrijwilliger worden nooit sol-

[1]) Wij behooren niet onder degenen, die, omdat hier en daar de rust verstoord wordt, meenen dat ons kostbaar Indië ons zoo eensklaps ontvallen zal; maar achten het noodig, dat er ernstig aan gedacht worde, den gang van zaken in Indië gade te slaan en te zorgen, dat althans een voldoend Leger aanwezig is, om in alle eventualiteiten het hoofd te kunnen bieden, ook aan die, aan wie wij den tegenwoordigen staat van zaken te danken hebben en die ons thans zoo welwillend daarop attent maken en gaarne zouden doen gelooven, dat er geen heil meer is, zonder de geheele Indische-Maatschappij het onderste boven te keeren.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

daat; onder welke benaming wij zoodanig persoon verstaan, die zich uitsluitend aan de wapenen heeft toegewijd, elk op zijne plaats, hij zij generaal of tamboer. Noch schutter, noch vrijwilliger, kan zich genoegzaam losmaken van het burgerlijk element, dat hem aankleeft, om soldaat te worden. Zij mogen goed dienen, ja zelfs dapperheid betoonen, het hoofdbestanddeel van zijn wezen blijft burgerlijk.

Zij leggen die dan alleen af, wanneer zij lang achtereen onder de wapenen verblijven en dagelijks met militairen in dienst in aanraking komen.

Daar nu de geldelijke middelen tot het verkrijgen en voortdurend onderhouden van de Legers door het burgerlijk bestanddeel van den Staat moeten geleverd worden; dat men daarmede dan alleen onbekrompen is, als de nood dringt; zoo is het zeker dat men, zoolang die omstandigheid niet gevoeld wordt, even als vroeger, niet dan met moeite, de benoodigde middelen verkrijgen zal; waarbij nog de omstandigheid komt der discussiën over het budget van Oorlog bij de Kamers der Staten-Generaal; een euvel dat onvermijdelijk is, maar in sommige opzigten hoogst nadeelig werkt op den militairen geest, en waarin grootendeels, zoo niet geheel, de oorzaak van het bestaande verkeerde bij het krijgswezen moet gezocht worden, vooral naar de wijze, waarop de discussiën in de laatste jaren hebben plaats gehad.

Ons is wel bekend wat hierop geantwoord wordt door degenen, die het budget van den Minister van Oorlog het meest bestreden, met het doel om een penningske te bezuinigen. Terwijl wij aan die bestrijders overigens geene bijoogmerken toeschrijven, erkennen wij, dat hun antwoord: „waarom verdedigde de Minister van Oorlog zijn budget „niet beter?" tot op eene zekere hoogte juist is. Sommige van onze Ministers hadden met een weinig meer klem van redenen, vele goede instellingen voor het krijgswezen kunnen

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

behouden. Wat men echter met het meeste regt aan sommige Ministers van Oorlog zou kunnen verwijten, is, dat zij hunne portefeuilles niet onmiddelijk hebben neêrgelegd, zoodra het budget, dat volgens hunne overtuiging was opgemaakt, aangevallen werd; in stede van als het ware, in eene schikking te treden, om tot een eindcijfer te komen.

Tot verschooning van die Ministers moge echter dienen, dat zij hunne portefeuilles niet mogten nederleggen, zoolang zij hopen konden de zaken nog ten beste te schikken. Ook moet men niet uit het oog verliezen, het aanlokkelijke dat er in gelegen is, aan het hoofd van een Ministerie te staan. Dat zulks zeer aanlokkelijk moet zijn, mag men gerust veronderstellen, als men den ijver waarneemt, waarmede zoovele liefhebbers, zoo van den burgerlijken als militairen stand, daarvoor als het ware, eenen wedstrijd aangaan. Ja, die woede is soms zoo groot, dat rijken en minvermogenden, met verstand begaafden of schaars daarmede bedeelden, zich daarvoor, als het ware, uit den adem loopen, zonder zich te laten afschrikken door het voorbeeld der struikelingen van velen hunner voorgangers; waarvan menigeen met builen in het hoofd, of gescheurde kleederen naar huis keerde.

Het is dus geen wonder dat de Ministers van Oorlog, in navolging van hunne ambtgenooten, de eenmaal verkregen portefeuille gaarne behouden, en uit dien hoofde, even als hunne collega's, aan de eischen van de Vertegenwoordiging toegeven, wat maar eenigzins doenlijk is. Dat loven en bieden, dat telken jare terugkomt, en jaarlijks eenige maanden de bezorgdheid van den Minister gaande maakt en zijn tijd rooft, geeft juist aanleiding tot den toestand, waarin zich de Legers bevinden. Zooveel is althans zeker, dat zoolang er geen Minister te voorschijn komt, met bekwaamheid voorzien, maar hoofdzakelijk vastberaden genoeg, om aan de Vertegenwoordigers te zeggen: zooveel millioen is noodig om de Legers

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

naar behooren in te rigten, en zooveel om het te onderhouden, met aantooning der noodzakelijkheid van het gevraagde eindcijfer, en zoolang de Vertegenwoordiging dat eindcijfer niet, door een votum van vertrouwen, toestaat, zoolang bekomt noch Nederland, noch Indië een goed Leger.

Het discuteren over onderdeelen van het budget, over wapening, kleeding, voeding, [1]) enz., moet de Minister vermijden, daar het tot niets nuts leiden kan, en een kostbaar tijdverspillen is, om reden dat de Vertegenwoordiging, als welke voor het meerendeel uit burgerlijke personen bestaat, niet op de hoogte van het onderwerp zijn kan, uit een militair oogpunt. Zelfs dan niet, wanneer hare leden eenige bijzonderheden van welwillende vrienden vernemen, of door ambtgenooten uit den krijgsmansstand, waarvan de eene soms te lang, de andere soms te kort gediend hebben, worden voorgelicht.

Waartoe de vroegere loop van zaken aanleiding geven moest, en welke gevolgen die voor het krijgswezen moest opleveren, na eene lange reeks van jaren rust, laat zich ligtelijk vermoeden, en vinden wij in de brochure van *L'homme Gris* uitvoerig vermeld. Het slimste echter is, dat de menigte het regtstreeksche nut van een Leger niet vermoedt, en ligtelijk tot het besluit komt, dat men het ontberen kan.

Wij zullen ons onthouden om in bijzonderheden te treden, omtrent de wijze waarop men den officier en soldaat beoordeelt, en ook de spotnamen niet vermelden, waarmede men hen bestempelt; wij zullen ons liever onledig houden met het onderzoek, of er een weg op te sporen is, waardoor de stand van zaken veranderd en verbeterd kan worden.

Nog een woord echter over onze bewering, dat men den werkkring van den krijgsman aanschouwelijk behoort te

[1]) Of wat nog erger is, over formatiën of verdedigingsstelsels.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

maken, opdat zulks gunstig terugwerke op de massa der bevolking. Kan men hiertoe geraken, dan houden wij het er voor, dat een groote stap zal gedaan zijn, om den militairen geest niet alleen te bevorderen, maar ook te regtvaardigen, daar elkeen zien en erkennen zal, dat de militaire stand voortdurend werkzaam en voortdurend nuttig is.

Aan die aanschouwelijkheid schrijven wij onder anderen gedeeltelijk de voorliefde toe, welke de menigte voor het Zeewezen boven de Landmagt koestert; immers, het zien van groote schepen, het steeds zich herhalende afscheid nemen en wederkeeren van de zeevarenden in den schoot der hunnen; de herinnering aan zoovele heldendaden ter zee; de menigvuldige voordeelen, die de scheepvaart oplevert; het bewustzijn van den zeevarende zelven, al is 't in vredestijd, van zijn Vaderland in vreemde gewesten vertegenwoordigd te hebben; vele gevaren op zee te hebben getrotseerd, waarvan hij, bij zijne terugkomst, aan naastbestaanden en vrienden een indrukwekkend tafereel ophangt: dit alles geeft den zeeman zelfstandigheid en doet hem door de groote menigte met belangstelling gadeslaan.

Deze voordeelen mist de Landmagt geheel; want hoe zal zij die belangstelling, welke haar, als de nood aan den man komt, in volle mate te beurt valt, in vredestijd gaande houden? Zeker niet door jaren achtereen in één en hetzelfde garnizoen te liggen en hierdoor bijna burger van het oord te worden. Zeker niet door in de plaats, waar hij geboren is en zijne ouders wonen, na afloop van zijn academisch examen, als officier zijne militaire loopbaan in te treden, en aldaar de rangen van 1ste luitenant en kapitein te verkrijgen; of hoogstens naar eene andere stad in bezetting verlegd te worden, niet verwijderd genoeg van het ouderlijke huis, om den rook uit den schoorsteen van het ouderlijk dak uit het oog te verliezen. Wij weten zeer goed, dat tot de

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

deugdelijkheid van den militair niets afdoet, of hij al, dan niet, verre togten heeft gedaan; maar wij beweren, dat de groote menigte, als zij geen leven bij de militairen ziet, al ligtelijk van meening wordt, dat zij onnut zijn, dat men ook wel buiten hen kan, en den soldaat eindelijk met den schutter gelijkstelt. De schutter zelve stelt zich voorzeker met den soldaat gelijk op het militair terrein, en de schutter-officier zegt: "ik ben ook officier," hetgeen niet beduidt: "ik draag ook epauletten", maar: "ik ben zoo goed soldaat als de officier der staande Legermagt." Vooral denkt hij dat, wanneer hij, als schutter, of als schutter-officier, den veldtogt van 1831 heeft medegemaakt.

Onze overtuiging is dus, dat men, om de groote menigte meer deelneming en voortdurende belangstelling in te boezemen voor de Landmagt, den werkkring van deze meer aanschouwelijk maken moet, en dien, zooals bij de Zeemagt, meer moet doen ingrijpen in het burgerlijke leven.

Om dus te gemakkelijker hiertoe te geraken, vermeenen wij het onderwerp uit een meer algemeen standpunt te moeten beschouwen, en stellen ons met dat voornemen, de volgende vragen voor:

1° Heeft Nederland een Leger noodig?
2° Kan Nederland een Leger hebben?
3° Hoe moet het Nederlandsche Leger zijn?

De eerste vraag zal wel niet anders dan toestemmend kunnen beantwoord worden, want Nederland zou ophouden aanspraak te maken en eenige zekerheid te hebben om een onafhankelijke Staat te zijn en te blijven, wanneer de Regering zich alleen op de tractaten verliet, die het Europesche evenwigt waarborgen. In hoeverre daarop staat te maken is, hebben wij proefondervindelijk geleerd. Gelukkiglijk kan de

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Nederlander zeggen: zoolang eenheid in ons midden stand houdt, is Nederland zelfstandig en vrij. Getuige daarvan de geschiedenis der jaren 1567 tot 1648 en 1672 tot 1678. Dat Nederland in de vorige eeuw zijne zelfstandigheid op het spel zette en verloor, is aan burgertwist, verraad en meineed te wijten.

De tweede vraag kan even goed met ja worden beantwoord, want de middelen zijn voorhanden. Er is geld, en er zijn manschappen. De natie mag, over het geheel genomen, geene militaire natie zijn, er zijn meer dan voldoende liefhebbers voor de militaire loopbaan, om ruimschoots een degelijke kern van vrijwilligers voor het Leger te vormen. Waarom zulks thans niet bestaat, vindt men breedvoerig en nadrukkelijk in de brochure: *Nederland en het Leger*, van pag. 24 tot 44 aangetoond.

De aanwezige leemten moeten dus voor alle andere dingen verholpen worden; de soldaat moet beter gevoed, beter betaald en beter geherbergd worden. Zoolang men daartoe niet zal zijn overgegaan, helpt al het andere niets. De Minister van Oorlog moge organiseren, formeren, aan- en afschaffen wat hij wil, alles te vergeefs, hij krijgt geen vrijwilligers, en dus ook geen kern voor een staand Leger, al geeft hij nog zooveel handgeld. Men geve zich slechts de moeite, de voortdurende vermeerdering van het handgeld, in verband met de toenemende vermindering van vrijwilligers, na te gaan. In 1816 was het handgeld voor 6 jaren dienst in Nederland *f* 10, met een aanbrenggeld van *f* 8; en voor 8 jaren dienst in Nederlandsch Indië *f* 10, en een aanbrenggeld van *f* 2; — en thans voor Nederland *f* 40, en *f* 8 aanbrenggeld; en tot *f* 150 voor een rekruut naar Indië. Waar ligt dat aan? men zie pag. 24 tot 44 van de aangehaalde brochure. Ook mag nog als nevenoorzaak in aanmerking komen, dat de uniform, door de eene vereen-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

voudiging na de andere, al het aanlokkelijke verliest, wat een soldatenpak hebben moet. De sierlijkheid der kleeding wekt de lust voor de dienst op, en menigeen is soldaat geworden, om alleen het mooije pak te kunnen dragen en een beeremuts of ijzeren casque op te hebben [1]). Door slaapmutsen, al was het ook met 2000 te gelijk, krijgt men geen vrijwilligers. Er zijn vele oorzaken die het bekomen van rekruten belemmeren, te veel om hier te worden opgesomd; maar alle moeten worden uit den weg geruimd, indien men vrijwilligers krijgen zal.

Nederland kan dus wel een Leger hebben, mits men het hebben wil, en er zich de kosten van getroost. Of Nederland een geoefend, en in allen deele bruikbaar Leger in tijd van nood zal hebben, dat zal afhangen van de maatregelen die men in tijd van vrede nemen zal. Als men voortgaat op den weg, dien men thans volgt, is het antwoord: neen, zeker niet!

De derde vraag zal door ons niet beantwoord worden met het voorstellen van eene formatie, of iets dergelijks. Die vraag is geenszins gesteld om zulks in het minst uit te lokken; maar wel om ons aanleiding te geven, in algemeene trekken te schetsen, wat naar ons gevoelen de hoedanigheid en de hoofdzakelijke strekking van het Leger behooren te zijn.

Volgens ons inzien behoort het Leger ten allen tijde en binnen het kortstmogelijk tijdsbestek, bij magte te zijn om overal waar het noodig is, gebruikt te worden, de dienst in Indië daaronder begrepen.

Men zal ons ongetwijfeld toevoegen: daarvoor bestaat een afzonderlijk Leger, en de Grondwet (art. 185) bepaalt, dat de militie niet naar de Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen gezonden zal worden, enz.

[1]) Meestal vond men vrijwilligers genoeg, die zonder eenig handgeld in dienst traden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Voorzeker, niet ongegrond wat het eerste betreft, en wij behouden ons voor, op dit punt, de hoofdaanleiding van ons schrijven terug te komen.

Wat het tweede punt betreft, dit is volgens ons bedunken minder zeker, vooral wanneer men aanneemt dat de Oost- en West-Indiën, zooals reeds meermalen beweerd en betoogd is, wel degelijk volgens de Grondwet integrerende deelen van het Nederlandsche Rijk uitmaken, en dus het zenden van de krijgsmagt derwaarts niets anders zou zijn, dan het zenden van troepen van de eene provincie naar de andere. Immers sommigen beweren dat de Residentiën Soerabaya, Samarang of Pekalongan, evenzeer Nederlandsche provinciën zijn, als Vriesland en Groningen; alleen leggen zij wat verder uit de buurt.

Maar met terzijdestelling van dit punt, welks beslissing geheel buiten den kring van het krijgswezen valt, zal toch wel aan te nemen zijn, dat officieren en gegradueerde militairen althans wel degelijk behooren gezonden te kunnen worden, daar, waar men die noodig heeft. En wil men ook uit naauwgezetheid beweren, dat de thans in dienst zijnde officieren, gegradueerden en vrijwilligers-militairen in dienst zijn getreden, met het stilzwijgend voorbehoud van alleen in Nederland te dienen, en het dus onbillijk zou zijn hen naar Indië te zenden; welnu, *men stelle voor de toekomst vast*, dat elk, die den officiersstand intreedt, of een graad in het Leger aanneemt, of als vrijwilliger daarbij ingelijfd wordt, ook naar de Koloniën kan gezonden worden.

En hiermede vermeenen wij de voorgestelde drie vragen genoegzaam te hebben beantwoord.

Om onze bewering te staven, dat het Leger in Indië dienstbaar moet zijn, is het noodig in meer bijzonderheden te treden, zoo ten aanzien van het Leger in Nederland als van het Indische Leger.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De inrigting van een afzonderlijk Leger voor Indië, zooals die bij ons bestaat, is eenig in hare soort, en nergens vindt men zoo iets terug. Noch in Frankrijk, noch in Engeland, noch in Spanje, noch in Portugal of Denemarken, welke Staten allen, gelijk Nederland, overzeesche bezittingen hebben, bestaat het beginsel om een afzonderlijk Leger te hebben ter bewaking van de Koloniën.

Frankrijk zendt zijne regimenten, die toch ook uit miliciens bestaan, naar Algiers en elders; in Engeland worden, met uitzondering alleen der Horseguards, de regimenten overal waar het noodig is heengezonden. De overige Mogendheden hebben buitenbezittingen van minderen omvang, maar zeker bestaan daar geene afzonderlijke Legers voor. Alleen in Nederland vindt men zulks. Wij vermoeden, dat de reden hiervan gezocht moet worden in de omstandigheid, dat toen Nederland zijne Indische bezittingen wederkreeg, de behoefte aan eene gevestigde krijgsmagt in Indië hier te lande niet bekend was, en tevens in den voormaligen stand van het krijgswezen in Nederland zelf.

In vroegere tijden en tot aan het Koningrijk Holland onder Lodewijk Napoleon, heeft men slechts weinig vaste troepen in Indië gehad, en behoefde die ook niet, daar, hetgeen daar te doen viel, door onze Marine en eenige weinige dappere mannen kon worden volvoerd, en ook, omdat onze bezittingen destijds zich tot aan zee gelegen plaatsen bepaalden, en wij weinig of haast geene posten binnen 's lands hadden. Eerst later, toen het gezag zich meer uitbreidde, werd een staand legerkorps noodig, en wij vinden reeds tijdens het Koningrijk Holland in onze bezittingen Hollandsche en Wurtembergsche regimenten op Java, even als Hollandsche en Waldeckshe regimenten aan de Kaap de Goede Hoop. In hoe verre die korpsen tot de Legermagt in Nederland zijn blijven behooren, is mij onbekend,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

maar ik vermoed, dat zij niet in dezelfde betrekking tot de Krijgsmagt van het Moederland stonden, als thans het Leger in Indië tot dat in Nederland staat, te weten, in geenerlei, als geheel afgezonderd en op zich zelven. Dit vermoeden wordt bijna zekerheid, wanneer men in aanmerking neemt, dat vele officieren uit die Legers, na 1806, bij het verlies van de Kaap, en na dat van Java in 1811, in de Nederlandsche Legers zijn ingelijfd.

Onbekend met de ontwikkeling van het gezag op Java en elders in Indië, zond men dan in het eerste jaar (1816) na de wederinbezitneming, op de gis af, circa 5000 man troepen, geënregimenteerd en in detachementen. Opmerkelijk genoeg is het, dat het nergens blijkt, of die troepen als een afzonderlijk Leger, ten eenenmale afgescheiden van het Leger in Nederland, verzonden werden of niet. Dat zulks het geval niet was, hebben wij meermalen hooren beweren, en van officieren van dien tijd vernomen, dat zij niet anders veronderstelden, dan na een bepaald tijdsverloop afgelost te zullen worden. Heeft deze inbeelding bestaan, hetwelk ik niet beslissen kan, dan heeft die kort geduurd, want reeds in 1817 was de benaming van Indisch Leger algemeen, en treft men voorbeelden aan van officieren, die het Indisch klimaat niet verdragen konden, en hier te lande wedergekeerd, te vergeefs verzochten om bij het Leger in Nederland weder in dienst te treden.

Bij de eerste organisatie van het Leger in Indië, liet zich de zucht om het Krijgswezen te besnoeijen en de overwegende invloed van het burger-element maar al te duidelijk voelen, en wanneer men hier te lande te regt klaagde, dan heeft men in Indië niet minder reden van klagen gehad en heeft die nog. Het slimste van al wat in 1816 voor de Kolonie verrigt werd, was, dat er zich met regt van zeggen liet, dat men, „bij de beschouwingen van het Leger in Neêrlandsch-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„Indië, door den aard van zaken, tot vroegere tijden terug „wordt gevoerd, en vindt, dat deszelfs kwade gesteldheid tot „oorzaak heeft, den herlevenden anti-militairen Oost-Indische- „Compagniegeest, welken de generaal Daendels had te niet gedaan" [1]).

Onder de drie eerste bewindhebbers, die met de regeling der zaken van Neêrlandsch-Indië belast waren, bevond zich geen militair, wel een zeeman; ook is de koloniale Marine in dien tijd beter bedeeld geworden dan de Landmagt. Daarenboven kan men uit die omstandigheid afleiden, hoe weinig men in Nederland het belangrijk standpunt, dat het Leger in Indië inneemt, en den gewigtigen werkkring, dien het daar te vervullen heeft, beseft.

De karigheid, waarmede de eerste gemagtigden, tot regeling der Kolonie, en later het Oppergezag het Leger behandelden, duurde tot na 1840. Men zie ten bewijze de formatie van 1830 na, en vergelijke daarbij de brochure: „Vrijmoedige beschouwing van de Landmagt in Neder- „landsch Oost-Indië", uitgegeven in 1834, bij F. P. Sterk, te Breda. Volgens de aldaar aangegeven formatie, die wij [2]) hier achter laten volgen, hadden het regiment huzaren, het korps ingenieurs en het wapen der artillerie geene kolonels meer, en voor de geheele massa infanterie die 11,000 man bedroeg, werd slechts één kolonel uitgetrokken.

Sterker bewijs hoe men militaire verdiensten miskent, zoodra men die niet meer behoeft, zal moeijelijk gevonden worden, dan in de zoo even gemelde formatie. Het Leger in Indië had gedurende vijf achtereenvolgende jaren met de meeste volharding gestreden, en men mag gerust aannemen, dat de ontberingen in de eerste twee jaren groot zijn

[1]) Zie de „Vrijmoedige beschouwingen van de Landmagt in Neêrlandsch Indië," pag. 1.

[2]) Zie noot 1.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

geweest, daar door het onverwachts uitbreken van dien oorlog aan alle mogelijke comfort voor den soldaat volslagen gebrek was. Hoevelen daardoor alleen zijn omgekomen, mogen de sterkte-staten van het Leger uit dien tijd uitwijzen. Ook zullen er nog wel officieren in het Nederlandsche Leger aanwezig zijn, welke bij de expeditionnaire afdeeling stonden, die naar Java gezonden was, en die zich de vermoeijenissen en ontberingen, die zij hebben moeten doorstaan, nog herinneren. En toch was bij hunne komst de toestand reeds veel verbeterd en had men in vele behoeften voorzien.

En dat Leger, dat door zijne inspanning Java voor Nederland behield, en dus het Vaderland voor een gewissen val bewaarde, werd met eene formatie beloond, waarbij een generaal-majoor titulair als kommandant over 13521 man en één kolonel over 11000 man infanterie werden uitgetrokken. Een groot aantal luitenants kwamen à la suite als overkompleet, en honderden goed geoefende Ambonesche soldaten werden uit de dienst ontslagen en naauwelijks van het noodige voorzien om huiswaarts te keeren.

Het misnoegen deed zich dan ook destijds luide hooren, en zonder de circulaire van een der meest geachte en invloedrijkste opperbevelhebbers bij het Leger te velde, waren de gemoederen welligt niet zoo spoedig tot bedaren gekomen [1]).

Onder de grieven, die zich voortdurend in Indië doen gevoelen, is er zeker geene, die schadelijker op de gemoederen van de officieren van het Leger aldaar werkt, dan het uitzenden van in ancienniteit gevorderde 2e luitenants, en wat nog sterker is, het uitzenden van 1e luitenants en kapiteins.

Te regt maakt de Militaire Spectator van Augustus 1859 daarvan gewag; doch met hoeveel nadruk hij die maatregelen laakt, zoo zegt hij er echter niet half genoeg van.

[1]) Zie noot 2.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Bovenal is echter het uitzenden van officieren voor 5 jaren, met groote gratificatiën, hoogst schadelijk.

Na 1840 zijn meerder hoogere rangen toegestaan, maar even als hier te lande, in geene genoegzame evenredigheid tot de sterkte en de behoefte des Legers.

Wij hebben ons dezen korten uitstap over het Leger in Indië veroorloofd, om te doen zien, dat het euvel, hetwelk hier te lande aan het Leger knaagt, zich ook in Indië voordoet, en zulks wel met den innigen wensch daartegen een middel te vinden.

Dit middel is ons bedunkens gelegen in de vereeniging der beide Legers, en dat wel zonder eenige wijziging in het thans gehuldigde beginsel te brengen, dat de militie niet naar Indië kan gezonden worden.

De reden, waarom wij daarin geen verandering wenschelijk achten, is omdat zulks, volgens onze meening, onnoodig is en tevens vele moeijelijkheden er het gevolg van zouden zijn.

Ongetwijfeld zou een besluit, waardoor de militie ook voor Indië beschikbaar werd gesteld, niet geringe afkeuring en in geheel Nederland groote opschudding te weeg brengen. Ook zou men bij de uitvoering ten aanzien van den verpligten diensttijd van de miliciens in Indië, in onoverkomelijke moeijelijkheden geraken. Bij voorbeeld: Hoe zou men de aflossing der miliciens regelen, gesteld eens dat door eene volkomene vereeniging der beide Legers de korpsen à tour de rôle naar Indië gezonden werden, en van daar weêr korpsgewijze terugkeerden? Immers zouden dan in die korpsen alleen manschappen van eene en dezelfde ligting moeten zijn, want wat ook het maximum van den verpligten diensttijd in Indië wezen mogt, er zouden in de korpsen altijd manschappen kunnen zijn, die naauwelijks de reis uit en te huis zouden volbragt hebben of hun verpligte diensttijd zou verstreken zijn. Welligt zou men, om die

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zwarigheid uit den weg te ruimen, een middel willen vinden door de uitzending te doen plaats hebben detachementsgewijze, volgens formatie bij elke nieuwe loting. In dat geval zou men hebben te regelen, wie van de lotelingen hier te lande moesten verblijven, en wie naar de Oost gaan; hetzij door eene tweede loting te doen plaats hebben, of door de hoogste nommers te nemen, enz. Ook zou eene bepaling dienen gemaakt te worden, hoelang die ligtingen onder de wapenen moesten verblijven, en natuurlijk zouden die, welke voor de Indiën gedesigneerd werden, voortdurend in dienst moeten blijven. De tijd van dienst in Indië kan wel op niet minder dan vijf jaren uit en te huis gesteld worden. Is het nu wel denkbaar, een dergelijken maatregel in Nederland tot stand te brengen? Immers neen!

Maar gesteld eens, hij kwam tot stand, welk nut zou men voor de dienst in Indië kunnen hebben van miliciens, die hier naauwlijks geoefend, op een nog jeugdigen leeftijd aan vermoeijenissen, gelijk die in Indië zelfs in gewone tijden gevonden worden, zouden blootgesteld zijn? Met deze bedenkingen meenen wij meer dan voldoende te hebben aangetoond, dat het, met onzen volksgeest, niet mogelijk is, om de militie naar een zoo ver afgelegen gewest, als Indië is, en voor zoo langen tijd, als de aard der zaak het vordert, te verzenden.

Ook omtrent de thans in dienst zijnde militairen, hetzij officieren, onder-officieren, of manschappen, keuren wij geene verandering wenschelijk, tenzij voor diegenen, die zulks verlangen mogten.

Wij vermeenen, dat, om tot eene vereeniging van de beide Legers, tot nut van den lande, en tot voordeel van beide Legers zelve, te geraken, de kortste en eenvoudigste weg zou zijn, om te verklaren, dat van een bepaald tijdstip, bijv. 1° Jan. 1860 af, alle officieren, onder-officieren en vrijwil-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ligers, die bij het Nederlandsche Leger in dienst treden, naar Indië kunnen gezonden worden, en behooren zullen tot het vereenigd Nederlandsche Leger [1]).

Wij bevroeden ten volle de talrijke bedenkingen, die tegen dit ons voorstel zullen geopperd worden. Deze zullen even veelvuldig als verscheiden zijn, maar ons bedunkens niet afdoende genoeg, om het hoofdbeginsel, waarvan wij bij onzen voorslag zijn uitgegaan, omver te werpen.

Een kreet van verontwaardiging zal voorzeker opgaan van degenen, die het alleen dan, als men niet beter kan, verkieselijk achten naar de Oost te gaan, en dezulken zijn nog talrijker in ons vaderland, dan men denkt; terwijl er zelfs bij voortduring gevonden worden, die zich inbeelden, dat elk, die naar Indië gaat, zeker niet veel deugen moet, enz. Het is hier echter de plaats niet om eene soortgelijke beschouwingswijze te wederleggen, doch wij verklaren ons bereid, de in het midden te brengen bedenkingen, welke de verwezenlijking van ons voorstel in den weg mogten staan, naar ons beste vermogen op te lossen [2]).

Even weinig, als aan dien kreet van verontwaardiging, storen wij ons aan het ach en wee en jammergeschrei van vaders en moeders, die hunne lievelingen wel officier willen laten worden, mits zij in hunne vaderstad en bij papa en

[1]) Wanneer op 1° Januarij 1855 tot die maatregel ware overgegaan, dan behoorde nu reeds tot het vereenigd Leger:

42	1ste	Luitenants	der infanterie.
166	2de	id.	
25	1ste	id.	der kavallerie.
27	2de	id.	
30	1ste	id.	der artillerie.
53	2de	id.	
12	1ste	id.	van het korps ingenieurs, mineurs en sapeurs.
11	2de	id.	

[2]) Mits dat zich de Schrijvers bij name bekend maken, daar wij in geen polemiek met onbekenden willen treden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

mama in huis als 't kan in garnizoen komen te liggen; of die voor hunne zoons eene officiersplaats zoeken, als om hun een postje te bezorgen van klerk op een ontvangerskantoor, of opziener bij den Spoorweg, of surnumerair bij een of ander Departement. Ook die kreten laten wij onbeantwoord, overtuigd als wij zijn, dat de Nederlandsche jongelingschap, die het beroep der wapenen kiest, geenszins in die troetelzucht der ouders deelt, maar niets liever verlangt, dan de wijde wereld in te gaan, en zich, onder welke luchtstreek ook, in 's lands dienst roemrijk te onderscheiden.

Er zijn andere bezwaren van zeer gewigtigen aard, welke wij ter bereiking van ons oogmerk genoodzaakt zijn hier aan te stippen.

Daartoe behoort de vraag: tot welk Ministerie zal dat Vereenigd Leger behooren? Bezwaarlijk tot een ander, dan het Ministerie van Oorlog. Goed; maar dan zal het Ministerie van Koloniën afstand moeten doen van de bemoeijenis met vele militaire zaken, hetgeen tot zeer onaangename verwikkelingen en belemmeringen in de dienst aanleiding moet geven, en des te meer gevoeld worden, omdat het Ministerie van Koloniën de fondsen zal moeten leveren voor dat gedeelte der Landmagt, dat in Indië dienende is. Ook de benoeming van officieren, welke thans door den Gouverneur-Generaal en den Minister van Koloniën geschiedt, zal dan aan het Ministerie van Oorlog moeten worden opgedragen, althans wat de Europesche officieren betreft, waardoor de werkkring van den Gouverneur-Generaal en den Minister van Koloniën beperkt wordt, hetgeen die ambtenaren zich niet gaarne zullen laten welgevallen. Het regt toch om militaire officieren te benoemen, geeft aan die posten eenigermate een martiaal voorkomen, en daardoor verontschuldigt zich al ligt voor een Kommissaris of Gouverneur-Generaal het dragen van epauletten en sleepsabels, hetgeen anders,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

men moet het bekennen, voor een burgerlijk ambtenaar, hoe hoog ook geplaatst, al vrij belagchelijk staat.

Over die bezwaren zal echter heen gestapt moeten worden, daar men geen twee meesters op éénen winkel kan hebben.

De regeling der aangelegenheden tusschen de twee Ministeriën van Oorlog en Koloniën houden wij voor eene zeer moeijelijke zaak, dewijl het welzijn van de dienst van het Leger in Indië hoofdzakelijk daarvan zal afhangen, dat beide Ministers zich volkomen met elkander verstaan. Wanneer de verhouding en de werkkring van die beide Staatsligchamen niet zoodanig geregeld worden, dat het eene de schuld van ongevallen en verkeerdheden onmogelijk op het andere werpen kan, dan zijn de schroomelijkste gevolgen daarvan te duchten.

De benoemingen en bevorderingen zullen door het Ministerie van Oorlog moeten geschieden, terwijl de benoodigde fondsen voor het Leger in Indië zullen moeten gevonden worden uit de koloniale kas. Omtrent de sterkte van dit Leger zal eene formatie met overleg van den Minister van Koloniën dienen gemaakt te worden, alleen zoover de Europeanen betreft, die in Indië zullen dienen; hun aantal, de tijd van hun verblijf in Indië, hunne soldij, wapening, aflossing, met één woord, al wat het Europesche personeel van het Leger betreft, zal door den Minister van Oorlog, met overleg van dien van Koloniën, geregeld moeten worden.

De beschikking echter over dat Leger, even als alles wat vestingwerken, voeding, emplacement, enz. betreft, zal aan het locaal beheer en dus aan den Gouverneur-Generaal moeten verblijven, die daarvoor verantwoordelijk is.

De zorg voor het voltallig houden van de Europesche krijgsmagt in Indië, overeenkomstig de eenmaal vastgestelde formatie, rust op den Minister van Oorlog.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Het vervoer der troepen naar Indië is opgedragen aan de zorg van den Minister van Koloniën.

De Kommandant van het Leger in Indië is geheel ondergeschikt aan den Gouverneur-Generaal, en voert geene correspondentie met de Ministers in Nederland, evenmin als thans. Omtrent de plaatsing van de korpsen van het Leger volgt hij de bevelen van den Gouverneur-Generaal, en licht dien voor ten aanzien van alle mogelijke militaire aangelegenheden. Hij is de eerste persoon in Indië na den Gouverneur-Generaal, maar treedt bij ontstentenis niet in zijne plaats.

Met de Inlanders bij het Leger heeft zich de Minister van Oorlog niet te bemoeijen; alleen rust op hem de zorg dat de Europesche kaders, bij die korpsen benoodigd, overeenkomstig de formatie, ter beschikking van den Minister van Koloniën aanwezig zijn, alsmede dat de noodige draagbare wapenen ter zijner dispositie worden gesteld.

De aanwerving, kleeding, voeding, keuze van landaard der inlandsche militairen, regelt de Gouverneur-Generaal, met overleg van den Kommandant van het Leger.

Men ziet hieruit, dat de bedoeling is, alleen het Europeesch element, hetwelk in het Leger in Indië wezen moet, meer in onmiddellijk verband met het Leger in Nederland te brengen, en van de beide Legers van lieverlede één Leger te vormen.

De inmenging echter van het bestuur in Nederland in het beheer van louter Indische zaken moet ten zorgvuldigste vermeden worden. Wordt daar, waar het staatkundig burgerlijke aangelegenheden geldt, reeds zooveel behoedzaamheid vereischt om die inmenging toe te laten, in alle militaire zaken zij die ten eenenmale verboden. De uitvaardiging van militaire bevelen van uit Nederland, al bepaalden die zich ook alleenlijk tot het administratief beheer van het Leger, zou een misstap zijn, waarvan de gevolgen allernoodlottigst zouden kunnen wezen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Het spreekt van zelve, dat menig onderwerp, waarover de Ministeriën van Oorlog en Koloniën in aanraking zullen moeten komen, door ons niet kan worden behandeld. Ook is onze bedoeling alleen, de mogelijkheid aan te toonen, om den toestand van beide Legers te verbeteren, terwijl wij de verwezenlijking dier ontwerpen aan tijd en omstandigheden overlaten, en aan de bijzondere inzigten van diegenen, die met den uitvoer daarvan mogten worden belast.

Groot en tastbaar zijn de voordeelen, die uit de vereeniging van beide Legers zullen voortspruiten. Aan de eene zijde wordt meer bedrijvigheid en leven opgewekt, en aan de andere zijde verhoed, dat een al te lang verblijf in de tropische gewesten, zoo bij officieren als manschappen, allen lust verdoofde, of hen, die nog eenigzins lust mogten gevoelen derwaarts te gaan, terug zou doen deinzen. Ook is een al te lang verblijf in Indië voor de officieren bij de wetenschappelijke wapenen nadeelig.

De voortdurende beweging, het onophoudelijk heen- en wedertrekken naar Indië en huiswaarts, moet de menigte wel in het oog vallen, en het oordeel, dat de Krijgsmagt nergens toe dienstig is, benemen. Ook voor den krijgsman zelven is het wenschelijk, zich verder te bewegen, dan van de eene garnizoensplaats naar de andere. Een reisje over zee van vier maanden, met een detachement aan boord, verschaft den jongen officier meer soldaten-kennis en meer zelfstandigheid, dan het 10 jaren achtereen theoretiseren, en het doen van garnizoensdienst. Uit het verblijf en de dienst in Indië op verwijderde posten, soms geheel afgezonderd met een detachement, leert men noodzakelijk zich zelven redden, daar men geen kapitein, majoor of kolonels in de buurt heeft, om raad te vragen. Hoe menigmaal is het gedurende de Javasche en Sumatrasche oorlogen niet gebeurd, dat luitenants kolonnes van 3 en 400 bajonetten,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

met artillerie en kavallerie onder hunne bevelen hadden? Aan kapiteins valt dat bij elke expeditie te beurt. En waar zal de subalterne officier in Nederland daartoe immer in de gelegenheid komen? Wij weten zeer wel dat in Indië niet voortdurend gevochten wordt, en dat zelfs officieren van het Leger aldaar, niettegenstaande een verblijf van 15 jaren, geen vijandelijk vuur zagen. Maar wij weten evenzeer, dat de officier, die 10 jaren in Indië doorbrengt en het vijandelijk vuur niet ziet, zulks aan zich zelven, en niet aan de gelegenheid moet wijten, om het te zien.

De tijd van dienst in Indië worde voor den officier op zes jaren, uit en te huis, gesteld, en voor de mindere militairen op acht.

Het aantal officieren, dat men gevolgelijk jaarlijksch in Indië heeft af te lossen, zal dus $^1/_6$ moeten zijn, met bijvoeging nogtans van het benoodigd getal ter aanvulling der vacatures, door overlijden, pensionnering enz. ontstaan.

Het getal officieren van alle rangen bedraagt, volgens het officiers boekje 1859, tusschen de 11 à 1200 hoofden, zoodat op een jaarlijksch mouvement van circa 200 officieren zal moeten gerekend worden.

Dit getal is zeker groot, en de gestadige verwisseling van personeel zou al ligt stoornis in de dienst kunnen veroorzaken.

Wanneer men echter aanneemt, altoos behoudens het beginsel, dat alle nieuw benoemde officieren elk op zijne beurt naar Indië kunnen gezonden worden; dat het ruilen van officieren onderling geoorloofd zal zijn, mits met voorkennis en onder goedkeuring van de Ministers van Oorlog en Koloniën, en tevens aan de officieren die in Indië dienende zijn, de bevoegdheid zal toegekend worden, mits zij zich een jaar voor den afloop van hun diensttijd verklaren, om vrijwillig een tweede tijdperk in Indië te blijven doordienen; dan zal

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

het cijfer van 200 al spoedig tot op het gewone aantal officieren verminderd worden, dat thans jaarlijks tot aanvulling van het Leger naar Indië moet gezonden worden.

Het voordeel immers, dat ten aanzien van het pensioen aan de dienst in de Koloniën verbonden zal zijn, zooals wij later zullen aantoonen, zal eenen genoegzamen prikkel opleveren om, nu men de gelegenheid heeft om desverkiezende naar Nederland terug te keeren, een tweede en een derde tijdperk van 6 jaren in Indië door te brengen.

Het aantal vrijwilligers voor Indië, jaarlijks benoodigd tot het voltallig houden van 7000 man, is circa 1400 's jaars [1]).

Of men zoovele vrijwilligers zal kunnen krijgen, zal eensdeels daarvan afhangen in hoeverre men aan de klagten, op bladz. 24 tot 44, gehoor zal geven, en of de buitenlandsche wervingen een toereikend aantal manschappen zullen opleveren.

[1]) In 1832 werd op last van den Commissaris-Generaal bij den algemeenen staf eene berekening gemaakt van het jaarlijks benoodigde getal suppletietroepen, om een aantal van 7000 Europeanen in Indië voltallig te houden. In ronde cijfers bevond men, dat van 1816 tot 1832, dus over 16 jaren, waren uitgekomen, buiten en behalve de expeditionnaire afdeeling, 32500 man; waarvan er op 1° Januarij 1832, 9000 op den sterkte-staat voorkwamen, 1500 gerepatrieerd, gepensionneerd of in civiele dienst waren overgegaan, en 21500 in 16 jaren ten grave gedaald, en dus eene consumptie van 1400 man 's jaars. Dat getal zal voor het vervolg niet toereikend zijn, omdat het cijfer in Indië geklommen is en klimmen moet. Niet bekend met de sterktestaten, weet ik niet, of het Leger van Europeanen volgens de formatie voltallig is; uit het verschil in het personeel van de officieren alleen, als men de officiersboekjes van 1836 en 1859 met elkander vergelijkt, blijkt, dat de formatie een grooter getal dan 7000 man Europeanen voor het Leger bepalen moet en dat er ook meer suppletie vereischt wordt. Volgens den voorgaanden maatstaf en het cijfer van 7000 bijbehouden, zou het algemeen stamboek in Indië, in 1822 aangelegd en dat destijds 9000 n^os^ inhield, nu boven de 58000 n moeten bevatten; zie voorts hierachter. Het zal zeker voor hem, die met het Leger in Indië en met hetgeen daarbij voorvalt, nader bekend wenscht te worden, niet onwelkom zijn eenige kennis te nemen van de formatiën, die aldaar achtervolgens zijn opgemaakt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ingeval dat de formatie van dat gedeelte, hetwelk in Indië tijdelijk zal dienen, grooter wezen mogt, zal ook op een grooter aantal suppletietroepen moeten gerekend worden. Wanneer men aanneemt, dat het Leger in Indië zal bestaan uit circa 8000 man Europeanen, dan zal daarvoor minstens benoodigd zijn circa 1600 man suppletietroepen 's jaars. Hierop moet het Ministerie van Oorlog in gewone tijden rekenen, zal het aantal werkelijk dienstdoende manschappen, niet als in 1855, op verre na onvoltallig worden.

De ineensmelting der beide Legers kan voor de aanwerving uit de militie niet dan voordeelig zijn. Het is immers te denken, dat wanneer het de beurt is geworden van dezen of genen tweeden luitenant om naar Indië te gaan, dan toch ligtelijk eenige manschappen uit de kompagnie, waarbij hij staat, althans zijn oppasser, hem zullen volgen.

De uitzending van officieren zal zich echter niet tot 2e luitenants alleen bepalen, maar daar men met reden vermoeden mag, dat ook officieren van hooger rang zich voor de vereeniging zullen verklaren, en dezen ook op hun beurt naar Indië zullen vertrekken, kan hun invloed van belang zijn om uit de militie vrijwilligers te verkrijgen voor de Indiën.

Terwijl wij voorstelden, dat de vereeniging van beide Legers eerst voor de toekomst in werking zou treden, was ons doel, niemand in zijn regt, en dat in den uitgestrektsten zin genomen, te bekorten; doch geenszins de thans in dienst zijnde officieren eenen hinderpaal in den weg te leggen.

Dat onder het Nederlandsche Leger nog menig officier zal gevonden worden, die lust gevoelt om voor 6 jaren naar Indië te gaan, hieraan twijfelen wij geenszins, zoodra hij de zekerheid zal hebben, bij zijne terugkomst terstond weder geplaatst te worden.

Dat men nu zoo weinig liefhebbers daarvoor vindt, niettegenstaande de aanzienlijke gratificatiën, verwondert ons

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

niet, omdat men de zekerheid mist van bij de terugkomst weder geplaatst te worden; terwijl, als men zich bepaaldelijk voor Indië verbindt, de beste jaren des levens aldaar moet doorbrengen om pensioen te bekomen, en teruggekeerd, na daarop aanspraak bekomen te hebben, zijn leven verder zonder bezigheden, in de militaire loopbaan althans, verslijten moet. Er is geen middenweg op voor de Indische officieren, die aanspraak op pensioen hebben bekomen en met verlof in Nederland zijn, dan, of naar Indië terug te keeren, of om pensioen te nemen en leeg te loopen.

Maar, indien wij dien weg openen aan diegenen die zich geneigd gevoelen om het Vaderland ten nutte naar Indië te gaan, zoo verzetten wij ons ook ten strengsten tegen het uitzenden van officieren van het Leger in Nederland, zoo als nu geschied is, naar Indië voor 5 jaren; vooral van 1ste luitenants en kapiteins.

Proefondervindelijk weten wij, welk nadeel en welke ontevredenheid die daar doen ontstaan. Ook is de ontvangst van die kameraden alles behalve hartelijk, en reeds meer dan een van de officieren die op die voorwaarden in Indië zijn aangekomen hebben dit moeten ondervinden.

De officieren van het Leger in Indië zijn ook niet in gebreken gebleven, om hunne grieven deswegens aan het opperbestuur te doen kennen. Of het geholpen heeft of helpen zal, weten wij niet.

Wij kunnen niet nalaten met een enkel woord hier de nadeelen aan te stippen, die voor den Staat uit de tegenwoordige verordening ontspruiten; zoowel met het oog op 's lands kas, als ten aanzien van de verdediging van Indië. Men vestige zijne aandacht op de veelvuldige hoofd- en andere officieren van het Nederlands Indische Leger, die bij het nemen van hun pensioen nog volkomen in staat zouden zijn den lande te dienen, en die hun pensioen genieten zonder iets te

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

doen, liever dan naar Indië weder te keeren. Hun, die niet in Indië geweest zijn, mag zulks vreemd schijnen; ons verwondert het in geenen deele.

De Indische officier denkt er (dit weten wij bij ondervinding) eveneens over, als die Fransche generaal, die, toen men hem met den slag, waarin hij dien rang verkregen had, geluk wenschte en zeide: "Quelle gloire! — vous voilà général" — ten antwoord gaf: "Oui, c'est beau, mais le plus beau c'est d'être general à Paris." Zoo wil ook de Indische officier in het vaderland teruggekeerd, met den verkregen rang in de gelederen staan en de eerbewijzen genieten, waarop zijne verdiensten hem aanspraak geven.

Dan zal hij ook bereid zijn weder naar Indië te gaan, wanneer het zijn beurt is, of als de nood het vordert. Maar aangezien hij het gemelde voorregt mist, althans niet in werkelijke dienst behouden wordt, en hem dus een tweede togt naar Indië eigenlijk alleen het voordeel van eenige honderd gulden meer verschaffen kan; (want op den rang, dien hij verkregen heeft, wordt in Nederland volstrekt niet gelet), zegt hij soms op een nog weinig gevorderden leeftijd alle eerzuchtige droombeelden van het krijgsmansleven vaarwel, om in rust zijn pensioen te verteren.

Er zijn er, die vroeg reeds tot hooge militaire rangen opgeklommen, nog in den bloei des levens, alleen om die reden de loopbaan der wapenen zijn uitgetreden, van welken de eene 10, de andere 15, een derde 20, enkelen 25 jaar reeds pensioen trokken, en met inbegrip van het verhoogde pensioenfonds, 40 en tot over de 90000 gulden genoten.

Dat dacht men niet! en wij hooren de bezuinigers luide klagten aanheffen over het kostbare geld, dat zoo nutteloos weggeworpen wordt. Het is dan ook schande, maar verandert daar eens iets aan, als gij kunt, en hebt een Indisch Leger gelijk thans. Verminder, indien gij den moed hebt, de voor-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

deelen, aan het Indisch Leger toegekend, en wij zullen zien, hoeveel officieren naar Indië zullen gaan. Nu reeds, met al de voordeelen, die er aan verbonden zijn, kan men het ontbrekende getal 2e luitenants, dat zeer aanzienlijk is, niet aanvullen, hoewel wij toegeven, dat hiertoe nog andere oorzaken medewerken, dan de bovenstaande.

De opsomming daarvan zou ons echter te zeer van het tegenwoordige onderwerp afleiden, en op een grondgebied brengen, dat wij voor het oogenblik liefst niet betreden willen.

Omtrent de militairen van minderen rang valt aan te merken, dat dezelfde oorzaken waarom men geene vrijwilligers voor de dienst in het moederland kan krijgen, ook ten aanzien der vrijwilligers voor Indië nadeelig werken. Bij de weinige roeping, die onze landgenooten voor die dienst aan den dag leggen, moeten zich betere vooruitzigten voor den Indischen soldaat openen, dan een pensioen van *f* 180 voor de onder-officieren en *f* 108 voor de manschappen voor 20 jaren trouwe dienst in Indië! [1]) Of dit vooruitzigt *dat voor zoo weinigen verwezenlijkt wordt*, op den langen duur aan de vreemde wervingen een goed gevolg verzekeren zal, is te betwijfelen. Het van tijd tot tijd verhoogde handgeld is zeker een lokaas dat uitnemend werkt, doch meestal op de minst geschikte sujetten, terwijl eene ruime bezoldiging, goede voeding, kleeding en ligging, en eene bevredigende belooning aan het eind der loopbaan, de meest geschikte sujetten doet in dienst treden. Onder de aangegeven voorwaarden is het zelfs denkbaar, dat ook in Nederland wel vrijwilligers voor de dienst in Indië zich zullen opdoen.

En wat nu de verdediging van onze Koloniën betreft, waarvan het bezit zoo hoogst belangrijk is, waarvan ons geheel volksbestaan afhangt, zoo zal wel niemand ontkennen, hoe-

[1]) Onder het afdrukken vernemen wij dat het Gouvernement er op bedacht is, om de gagementen der militairen te verhoogen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

danig men zich ook den toestand voor het oogenblik denke, dat het voortdurend onttrekken van zoo vele officieren van verkregen ondervinding aan het Leger in Indië, voor den staat van verdediging dier gewesten hoogst schadelijk is.

Voor elk Leger zijn de geoefende militairen van het grootste belang, maar in gewesten zoo verschillend van klimaat, van voeding, van wijze van oorlogen, is het nut van ervarene en bedrevene officieren en manschappen onberekenbaar.

Tot ons groot leedwezen zien wij, dat men zulks bij onze Regering niet gevoelt, en bij voortduring maatregelen neemt, die de officieren, in Indië dienende, ontmoedigen.

Ook is de vereeniging van het grootste belang bij botsingen tusschen vreemde mogendheden, waarin Nederland mogt verwikkeld worden, of wel bij het ontstaan van onlusten in Indië, in welke gevallen het zenden van expeditionnaire troepen naar Indië, in het kortstmogelijke tijdsverloop, noodzakelijk wordt.

Wie herinnert zich de moeijelijkheden niet, die de expeditie naar Java in 1827 hebben belemmerd? Te naauwernood, en niet dan met toekenning van bevordering, heeft men de noodige hoofd- en andere officieren daarvoor kunnen vinden. En destijds was Noord-Nederland nog met België vereenigd.

Wie kent de verkeerde bevelen niet, die in dien tijd door de Ministeriën van Oorlog en Koloniën, zonder kennis van zaken, aan die expeditie werden medegegeven? Wie van hen, die tot die expeditie hebben behoord, of van de officieren van het Indische Leger, zal ontkennen, dat de afgezonden krijgsmagt, wat het personeel betreft, zoo voortreffelijk was zamengesteld als maar eenigzins te verlangen was? En wie hunner zal tevens niet moeten bekennen, dat die schoone expeditie, welke in weinige maanden als sneeuw voor de zon versmolt, voortreffelijker diensten had kunnen bewijzen, en velen daarvan gespaard hadden kunnen blijven,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

wanneer de leiding aan officieren van Indische ondervinding toevertrouwd ware geworden?

Wij gelooven in het bovenstaande genoegzaam te hebben aangetoond, welke voordeelen er voor den Staat en voor de beide Legers in hunne vereeniging gelegen zijn, waaruit zich het wenschelijke van dien maatregel laat afmeten, en zouden, ten ware wij in bijzonderheden van uitvoering en formatie wilden treden, het hierbij kunnen laten berusten.

Er zijn echter een paar punten, die, hoe ongaarne wij ons ook met bijzonderheden inlaten, voor het oogenblik van te groot belang zijn, om er niet even bij stil te staan: de bevordering namelijk der officieren gedurende het tusschentijdperk, waarin de versmelting van de beide thans afzonderlijk bestaande Legers tot één Leger plaats vinden moet, en het verhoogde pensioen-fonds.

Gedurende dat tijdperk, het moge van langeren of korteren duur zijn, zal men bij de bevordering eene tweeledige indeeling van de Legers ten grondslag moeten leggen.

Onder de eene afdeeling vallen diegenen, die tot het te vereenigen Leger zullen behooren, en die dus bevorderd worden met de kaders van het Leger dat in Indië is.

Onder de andere afdeeling worden begrepen, zij, die zich niet hebben aangesloten en dus niet naar Indië kunnen gezonden worden.

Het is te denken, dat de vacatures bij die beide afdeelingen geen gelijken tred zullen houden. Men zal dus voor dat tijdperk van overgang bepalingen moeten maken, om de belangen der officieren in geene van beide dier afdeelingen te kort te doen. Wanneer wij het officiers naamboekje van 1859 raadplegen, dan zien wij, dat de anciënniteit der officieren tamelijk gelijk staat. Over het geheel genomen, zijn de officieren bij het Nederlandsche Leger, onder de drie hoofdwapens, jonger in anciënniteit, dan die bij het

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Indische Leger, hetgeen men niet zonder reden veronderstellen mogt, dat niet het geval zou zijn [1]). Daar het ontwerp ter vereeniging van beide Legers echter spoedig, en veel spoediger dan men verwachten mogt, verwezenlijkt zou kunnen worden, als men slechts het beginsel vasthoudt, om geene officieren, gegradueerden of vrijwilligers, bij het Leger op te nemen, dan onder de verpligting, om *à tour de rôle*, elk in zijn rang, voor 6 jaren, uit en te huis, naar Indië gezonden kunnen worden, zal de moeijelijkheid ten aanzien van het eerste der gemelde punten van lieverlede verdwijnen.

Het verhoogd pensioen-fonds, dat als een particulier fonds moet beschouwd worden, verdient eene ernstige overweging, wanneer de vereeniging van beide Legers tot stand komt.

Thans is de grondslag van de aanspraak, die elk officier van het Leger in Indië op de volle verhooging heeft, een werkelijke diensttijd bij het Leger in Indië van 15 jaren, of op zooveel minder in evenredigheid als hij minder dienstjaren bij dat Leger heeft doorgebragt. Het Gouvernement pensioneert den officier, of als deze zich door veertigjarige dienst daarop aanspraak verworven heeft, of naar gelang van omstandigheden. Als beginsel, doet het aantal jaren dienst, wanneer men die niet als behoorende tot het Leger in Indië heeft doorgebragt, niets af tot regeling van hetgeen, waarop men voor zijn aandeel uit het verhoogd pensioenfonds aanspraak heeft.

Wanneer nu de officieren, die tot het vereenigde Leger toetreden, regt op verhoogd pensioen bekomen, zoo is het duidelijk, dat die aanspraak zich regelen moet naar het tijdsverloop van werkelijke dienst, gerekend van den dag der inscheping naar Indië, tot den dag der ontscheping in Nederland. Ook zijn die officieren onderworpen gedurende

[1]) Zie achter een' vergelijkenden Staat.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

dat tijdperk aan de contributie ten behoeve van het verhoogd pensioen-fonds.

Gelijk wij reeds zeiden, zien wij vele en zeer uiteenloopende aanmerkingen en een leger van bezwaren te gemoet. Wij hebben ons opzettelijk met de bijzonderheden der uitvoering niet willen inlaten, daar zulks noodeloos aanmerkingen zou uitlokken. Er is echter ééne opmerking, die wij zeker verwachten, omdat zij ongetwijfeld door elkeen, hoewel niet door allen met dezelfde eerlijke bedoeling, zal gemaakt worden.

Daar nu, indien men den klem der wederlegging niet voelt, wij niet alleen de hoop op de verwezenlijking van ons plan zouden verliezen, maar ook tot ons leedwezen in twijfel moeten trekken, of de Nederlanders wel eene zoo groote welvaart, als hun land thans te beurt valt, en zulke kostelijke Koloniën als het rijk bezit, waardig zijn, stellen en beantwoorden wij zelven die aanmerking. Te weten: „Er „zullen geen genoegzame officieren noch manschappen voor „het Leger gevonden worden." Wij antwoorden: „Bewijs „den militairen stand meer achting, bezorg den krijgsman „betere soldij, voeding, kleeding, ligging, en open voor elk „die zich aan dien edelen stand wijdt, eenen meer werk- „zamen kring, het uitzigt op eene rijke belooning aan het „eind zijner loopbaan, en gij zult officieren en manschappen „genoeg krijgen voor uwe Legers."

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Noot 1.

Formatie van het Nederlandsch Oost-Indisch Leger, bij besluit van den Gouverneur-Generaal, dato 4 December 1830, nº 1.

RANGEN.	Staven en diensten [1])	Infanterie.	Artillerie personeel.	Kavallerie.	Pionniers.	Totaal.	
Generaal-Majoors	1	„	„	„	„	1	59 Eur. Officieren.
Kolonels	3	1	„	„	„	4	
Luitenant-Kolonels. . . .	4	9	1	1	„	15	
Majoors	6	11	„	1	„	18	
Kapiteins.	26	88	14	9	2	139	
1ste Luitenants.	54	92	15	10	2	173	
2de idem	60	141	28	9	4	242	
Élèves Chirurgijns. . . .	7	„	„	„	„	7	
Adj. Onder-Officiers. . .	„	12	„	1	„	13	
Sergeant-Majoors	„	80	12	8	2	102	
Sergeants.	„	350	55	24	8	437	
Fouriers	„	78	10	8	2	98	
Korporaals	„	456	93	48	16	613	
Korporaal-Tamboers enz.	„	10	„	1	„	11	
Tamboers en Trompetters	„	26	1	16	„	43	
Smids	„	„	1	8	„	9	
Zadelmakers	„	„	1	„	„	1	
Geweermakers	„	8	„	1	„	9	
Schoenmakers	„	8	„	„	„	8	
Kleermakers	„	8	„	1	„	9.	
Paarden-Artsen	„	„	„	2	„	2	
Manschappen	„	3506	512	280	52	4350	
Europeanen . . .	161	4884	743	428	88	6304	
Officieren	„	29	„	8	„	37	
Sergeants	„	208	22	8	4	242	
Korporaals	„	220	30	46	4	300	
Tamboers	„	226	„	„	6	232	
Manschappen	„	5494	606	160	146	6406	
Inlanders	„	6177	658	222	160	7217	
Totaal generaal . . .	161	11061	1401	650	248	13521	

[1]) Onder deze rubriek zijn gesteld: de officieren van den staf, van de genie, van het materieel der artillerie, van de administratie en de geneeskundige dienst.

De verdeeling van het Leger in korpsen als volgt:
de staf van den Gouverneur-Generaal en de algemeene staf;
directie en korpsen der genie;
artillerie-directie, materieel en personeel, 1ste regiment;
infanterie in 8 battaillons en 1 algemeen dépôt;
kavallerie 1ste regiment; en
pionniers 2de kompagnie.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Noot 2.

Extract uit de vrijmoedige beschouwing van de Landmagt in Nederlandsch Oost-Indië. Breda, bij F. P. Sterk. 1834.

Salatiga, den 29 Junij 1830.

Onderrigt zijnde, dat door publieke geruchten vele officieren in het denkbeeld verkeeren, dat bezuinigingen, welke het Gouvernement zich voorstelt te doen, op derzelver belangen van schadelijke uitwerking zullen zijn, heb ik de vrijheid genomen over deze geruchten particulier aan Zijne Excellentie den Heere Gouverneur-Generaal te schrijven, en het strekt mij tot een bijzonder genoegen U Wel Edel Gestrenge het daarop ontvangen antwoord in substantie te kunnen mededeelen.

Zijne Excellentie voornoemd is overtuigd, dat het bestaan der officieren in deze gewesten verbetering noodig heeft. *Hoogstdezelve geeft de verzekering, dat, bij eene eventueele reorganisatie van het Leger, de gelegenheid tot avancement en de belangen der officieren in geen geval verminderen zullen*, enz.

De schrijver der beschouwing laat eenige regels verder volgen: „De organisatie kwam eindelijk..... De pen valt mij bijna uit de hand."

Noot 3.

Zooals reeds gezegd is, was men bij de overname van de Koloniën niet genoeg met de behoefte bekend, om eene beredeneerde formatie te kunnen ontwerpen. Men zond vooreerst wat infanterie, wat artillerie en wat kavallerie er heen, en zou later de zaken op eenen geregelden voet brengen. Ongelukkig kregen de nieuw aangekomenen al spoedig na hunne aankomst de handen vol. Onlusten op Cheribon en Bantam, wat later op Borneo, toen te Palembang, eindelijk op Sumatra en Java, enz. lieten weinig tijd over om aan formatiën te denken. Ook was het aantal troepen te gering om korpsen te formeren. Men

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

moest zich slechts vergenoegen met detachementen te vormen, die dan hier, dan daar heengezonden werden. Ook waren de zaken in den jare 1827, en nog bij het eindigen van den Java-oorlog deerlijk in de war. Trouwens was dit niet te verwonderen, als men weet welke personen er voorhanden waren om administratie te voeren, en hoe weinig tijd de gestadige beweging van troepen aan het schrijvend personeel overliet. Kortom, vóór 1830 mogt men wel eens gewag maken van het 2e en 3e battaillon van de 19e Afdeeling, of van het eerste battaillon van de 20e Afdeeling, in wezenlijkheid bestonden er niets dan detachementen.

De 18e Afdeeling, welke uit 2 battaillons enkel Europeanen bestond, en te Weltevreden bij Batavia in bezetting lag, maakte daarop gedurende eenige jaren eene uitzondering. De Javasche oorlog heeft echter zoowel dat korps, als alle andere, uit elkander gerukt, en de administratie in de war gebragt. Ook sprak men in 1830 bij het Leger te velde niet van battaillons of afdeelingen, maar van kolonnes n° 1 of 7 enz. Ofschoon de aanstellingen der officieren, welke men nog in dien tijd zond, luidden: benoemd of geplaatst bij de 18e, 19e of 20e afdeeling, zou het moeijelijk geweest zijn, hun aan te wijzen, waar die gezocht moesten worden. De kolonnes bij het Leger te velde bestonden uit p. m. 4 à 600 bajonetten, 2 veldstukken en een detachement kavallerie van 25 en 50 paarden. Zij vereenigden in zich detachementen van alle afdeelingen en bataillons, maar verantwoordden zich kolonnesgewijze bij den Inspecteur van het Leger te velde. De overige garnisoenen op en buiten Java, bestonden uit detachementen, zoo het heette van de 18e, 19 of 20e afdeeling, in welker stamboeken zij dus ook hadden moeten staan, doch waar men ze te vergeefs zou gezocht hebben. In 1830 maakte de organisatie van 4 Dec. een einde aan de verwarring, en werden er nieuwe stamboeken aangelegd, waarvan de duplicaten aan den algemeenen staf werden gezonden. De vele mutatiën bij het Leger, en het gebrek aan schrijvend personeel, heeft de duplicaat-stamboeken bij den staf doen vervallen en men heeft daarvoor een algemeen register of stamboek, met een doorloopend nummer voor alle in Indië dienende Europeanen aangelegd, waardoor aan vele verwarring voor altijd een einde gemaakt is.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Zooals men opmerken kan door vergelijking der beide staten, is tusschen 1830 en 1836 een verschil van 95 officieren, de formatie is ook in den loop dier jaren al meer en meer uitgebreid. Onder andere werd bij besluit van 6 November 1835 het 9e battaillon infanterie opgerigt; bij besluit van 17 December 1832 werd het korps officieren van de Genie vermeerderd met 2 kapiteins, 5 eerste en 5 tweede luitenants. Ook bij de administratie en geneeskundige diensten werd het personeel vermeerderd. Het personeel der artillerie en dat van het regiment huzaren n° 7 is echter gebleven zooals bij de formatie van 1830 bepaald was.

Te oordeelen naar het aantal officieren, dat het jaarboekje opgeeft, moet de indeeling thans anders geregeld en ook het cijfer van het Leger aanmerkelijk verhoogd zijn.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

Vergelijking van ancienniteit der officieren bij de Nederlandsche Legers in Nederland en in Neêrlandsch-Indië.

RANGEN.	INFANTERIE		KAVALLERIE		ARTILLERIE	
	IN NEDERLAND.	IN INDIE.	IN NEDERLAND.	IN INDIE.	IN NEDERLAND.	IN INDIE.
	Jongste. Oudste.	Jongste. Oudste.	Jongste. Oudste.	Jongste. Oudste.	Jongste. Oudste.	Jongste. Oudste.
Luitenant-Generaals	„ 1858	„ 1858	„ 1854	„ „	„ „	
Generaal-Majoors	1855—1858	1854—1858	1856—1858	„ „	1856—1858	
Kolonels	1855—1858	1853—1857	1856—1858	„ 1858	1856—1857	„ 1854
Luitenant-Kolonels.	1856—1858	1853—1858	1855—1857	„ „	1856—1858	
Majoors	1855—1858	1855—1858	1854—1858	1856—1858	1855—1858	1854—1858
Kapiteins	1846—1858	1851—1858	1852—1858	1850—1858	1846—1858	1850—1858
1ste Luitenants.	1850—1858	1852—1858	1851—1858	1854—1858	1852—1858	1854—1858
2de Luitenants.	1856—1858	1853—1858	1857—1858	1853—1858	1857—1858	1855—1858

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

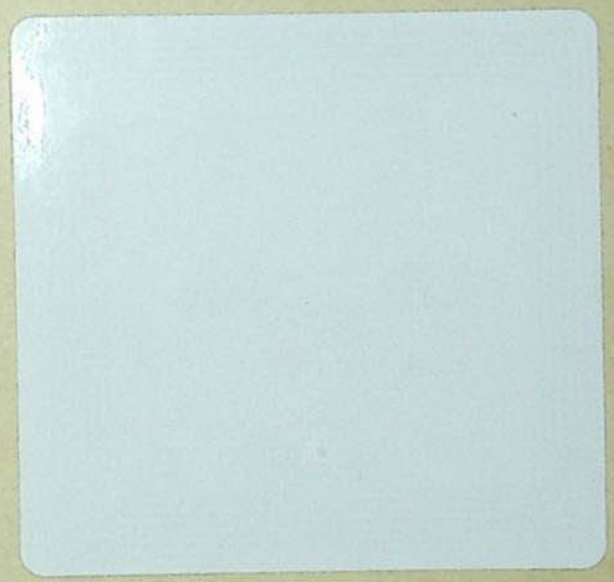

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA